

Kildebrønde Kirke

Foto: Michael Rønne Rasmussen

Kirken på bakken

På det højeste og mest vindomsuste sted i Kildebrønede ligger landsbykirken. Den har ligget der i næsten 1000 år. Kirkens kor, hvor alteret står samt kirkens døbefont og kirkens skib, stammer helt tilbage fra 1100-tallet.

Vi ved ikke hvem der lagde den første sten, men hvert århundrede har siden bidraget med sin tilbygning eller ombygning af kirken, Våbenhuset kom til i 1300-tallet. I 1400-tallet byggede man de hvælvede stenlofter over kirkeskibet.

Kirketårnet er fra 1500-tallet; kirkens første klokke, som endnu er i brug er dateret 1515, mens det meste af kirkens inventar er fra 16-1700-tallet.

I 1882 blev kirken gennemrestaureret, da kor og våbenhus var ved at styrte sammen, og ved den lejlighed fik kirken også sit første orgel. Det nuværende orgel er fra 1972, og senest i 2011 fik kirken sit nye altertæppe.

Så alle slægter på stedet har, hver på sin måde, sat sit præg på kirken, præcis som den har sat sit præg på dem i tidens løb.

Kirkens og sognets historie

I 1335 finder man første gang Kildebrønde Kirke registreret under Roskilde Kapitel, og siden har kirken haft forskellig status: Dels har den været annekskirke til Greve kirke, dels underlagt kronen og dels været privat ejendom under Geddesdal/Benzondal godser.

I 1911 fik kirken selveje, men var stadig annekskirke til Greve Kirke. Først i 1972 blev Kildebrønde Sogn selvstændigt med egen kirke og præst.

I 1976 blev der bygget en ny stor kirke i Hundige, for at imødekomme behovet for kirkelig betjening af sognets hurtigt voksende strandkvarterer.

Og den 1. december 2015 ændrede sognet navn fra Kildebrønde Sogn til Hundige-Kildebrønde Sogn i erkendelse af at størstedelen af sognets indbyggere nu bor i Hundige.

Sognet tæller i dag ca. 15.000 folkekirkemedlemmer og betjenes af 1 provst og 4 præster.

Kildebrønde Gamle Skole

Overfor kirken ligger Kildebrønde Gamle Skole fra 1860. De stråtaktede bygninger var i brug som skole helt frem til 1954. Kildebrønde Menighedsråd købte skolen i 1981 og i dag tjener de gule bygninger dels som menighedshus med mødelokaler, kirketjenerkontor og kor-prøvesal, og dels som kontor for kirkegårdsadministrationen.

Gå på opdagelse i kirken

Våbenhuset

Vejen ind i kirken går gennem våbenhuset, hvor et over 500 år gammelt pengeskab tiltrækker sig opmærksomhed. Skabet er delt i to sektioner med opbevaringsboks foroven og indsamlingsblok for neden. Det er armeret med både jernbånd og nagler, for at holde tyveknegte fra kirkens kostbarheder.

Ind- og udgang

Fra våbenhuset går man ind i kirken gennem en egetræsdør fra ca. 1650, som er smukt dekoreret. Det kan undre, at de fine udskæringer og især dørhammeren befinder sig på den side af døren som vender ind mod kirkerummet, men døren blev netop vendt i forbindelse med restaureringen i 1882, for at beskytte den fine bemaling.

Alteret

Inde i kirken fornemmer man tydeligt hvordan danmarkshistorie, slægtshistorie og bibelhistorie – tilsat menneskers livserfaring og inderste tro og håb smelter sammen på en helt særlig måde.

Først drages øjet mod alteret, som er et stort flot træskærerarbejde fra 1631, udført i den stilart som hedder brusk-barok, fordi de udskårne krummelurer minder om det menneskelige øre.

I 1686 ønskede den ædle fru Margrethe Gedde, at alteret tillige med prædikestolen, blev malet med rigeligt guld og sølv og brogede farver, så det strålede mere, - sådan skrev Hans Larsen Maler på den lange latinske remse, der står på kanten af alterbordet. Det var nemlig maler Larsen, som fik til opgave at gøre hvad fruén bad om, mens hun betalte.

Vi nyder stadig godt af deres fælles bidrag.

Selve alterbordet er dekoreret med 5 buede felter dækket med tæt gotisk skrift. Læser man felterne fra alterets venstre side, kan ordene genkendes som hhv. de 10 bud, dåbsbefalingen, fadervor, nadverens indstiftelsesord og trosbekendelsen.

Carlo Dolcis originale billede:

"Jesus bryder brødet."

Det fortælles, at Dolci var så utrolig lang tid om at male sine malerier, at hans børn flittigt kopierede dem, så familien havde noget at leve af. Derfor fik hans værker meget stor udbredelse og er i tidens løb blevet kopieret utallige gange.

Midt på altertavlen ses et maleri af Jesus i færd med at bryde brødet. Fra gamle beskrivelser af kirken ved vi, at billedet ikke er det oprindelige alterbillede, men en langt senere kopi af et af den populære italienske barokmaler Carlo Dolcis værker (1616-1686). Mere ved vi ikke.

I 1946, i forbindelse med at altertavlen blev renset for sod og støv, fandt man imidlertid et lille bræt bag på topstykket, hvorpå der stod skrevet med blyant: *Aar 1858 er denne kirkes Choer forandret af mig Niels Jensen for Grev Lærke til Bendtzonsdahl. Præstens og skolelærerens Stool, som før stode ved hver Side af Indgangen til Choret, er borttaget og sat her ved hver side af Alteret. Paa Skolelærerens Stool var indgraveret forskellige Navne og Aarstal, hvoraf det ældste var fra 1631. Knæfaldet, som før var firkantet, er nu af anden Form.* Måske er alterbilledet blevet udskiftet ved samme lejlighed. Både "degnestolen" og "præstestolen"; står i hvert fald stadig i kirkens kor, som to små indelukker overfor alteret, med udskæringer der forestiller evangelisterne Lukas (okse) og Markus (løve), Matthæus (engel) og Johannes (ørn). Matthæus og Johannes ses i øvrigt også på altertavlen, på hver side af Jesus.

Øverst på altertavlen ses til gengæld et både originalt og meget gammelt maleri af byen

Jerusalem med tre udskårne figurer foran: I midten ses den korsfæstede Jesus med hhv. sin mor Maria og disciplen Johannes på hver side. Jesu krop danner en tydelig Y-form som går igen i altertæppet fra 2011, hvor kunstneren Vibeke Gregers har spejlet den i tæppets motiv: Livstræet.

Foto: Johan Gundelach Rannes

Døbefonten

Kirkens gamle granitdøbefont står i koret foran alteret. Fonten er udhugget som et stort hult stenkar, som minder os om dengang de små børn blev dyppet helt ned under vandet ved dåben.

Nu dækkes hulrummet af et stort fladt tinfad.

Døbefonten har et smukt og meget velbevaret egetræslåg fra ca. 1625. Låget er ottekantet, fordi det dækker over indgangen til det evighedsliv, som dåben lukker op for. Et ottetal som ligger ned, kendes jo netop fra matematikken som tegnet for det uendelige.

Midt på låget rejser otte fønix-fugle stolt deres hoveder. Også de symboliserer opstandelse og evigt liv, da legenden fortæller at fugl Fønix opstår fra sin egen aske, når den dør.

På vej op ad bjerget ...

På gelænderet op til prædikestolen ses endnu et gammelt maleri, hvis motiv på en særlig måde får trappe og prædikestol til at smelte sammen til en slags bibelhistorisk tidstrappe. Nederst ses Moses, den gamle lovgiver fra Det gamle Testamente, stående på Sinaibjerget med de 10 bud, som var en del af Guds aftale med israelitterne. Han symboliserer kristendommens udgangspunkt.

Over ham står Det nye Testaments Jesus, Guds søn,

i færd med at holde sin Bjergprædiken (Matt. kap. 5-7) hvor han netop skærper betydningen af de 10 bud. Som han står dér med hænderne løftet til både formaning og velsignelse, kan vi næsten høre ham sige: "I har hørt, at der blev sagt til de gamle (v. Moses) - men jeg siger Jer ..."

Følger man derpå trappens trin helt op på prædikestolens "bjergtop", så er det netop herfra kirkens præster skal stå og forkynde og fortolke evangeliet for folk i dag. Dog er præsten under opsyn af Helligånden, hvis symbol; duen, svæver lige over præstens hoved under lydhimlen. Således dristigt tids- og rangordnet, men samtidig virkelighedsnært og ligetil, skildres Guds Ords rejse fra oldtid til nutid.

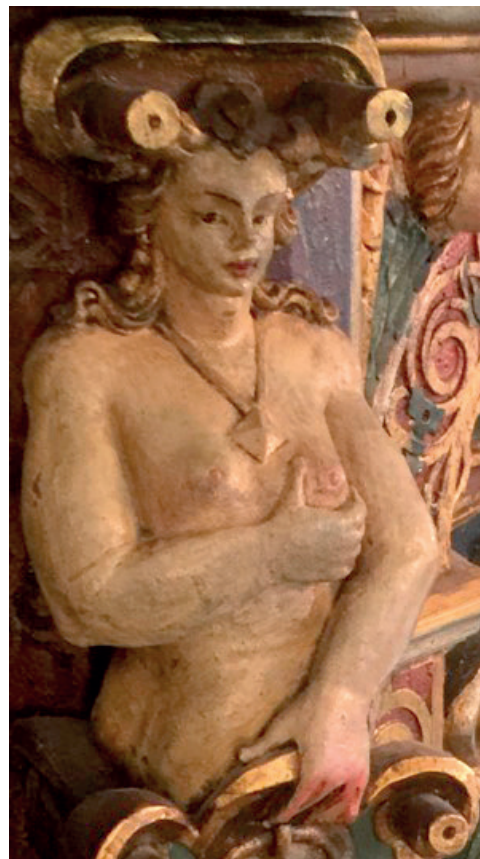

På prædikestolens 4 fodpaneler ses disciplene Jakob den yngre, Johannes og Peter. De er malet med tydelige navnetræk, attributter og tilhørende skriftsteder.

Det gælder i øvrigt for alle de bibelcitater som indgår i bemalningen; både på alterbordet, på altertavlen og prædikestolen, at de er på dansk.

I midterfeltet på prædikestolen ses en opstandelsesscene, hvor især de fire soldater ved graven, er meget udtryksfulde. Af deres reaktioner og ansigtsudtryk kan man tydeligt aflæse, hvordan budskabet om Jesu opstandelse er blevet modtaget til alle tider: Én sover sødeligt – en anden kigger hengivet op på Kristus, lader sit sværd og skjold synke og er klar til at tage imod troen. Den tredje tar' sig til hovedet; helt klar over at hér foregår noget som ganske overgår hans forstand, mens den sidste forgæves forsøger at få bakset låget tilbage på kisten før nogen opdager, hvad der er sket.

Det lod sig som bekendt ikke gøre.

Dydehermer

Felterne på både alterbordet og prædikestolen er adskilt af hermer. En herme er en søjledекoration, som afsluttes med en mandlig eller kvindelig buste eller halvfigur. Ofte, men ikke altid, bærer de attributter som symboliserer forskellige dyder: På prædikestolen ses netop hermer der, set fra venstre, symboliserer hhv. den kristne selvopofrende kærlighed symboliseret ved et fremvist moderbryst og en blodig hånd; troen, symboliseret ved en bog, og derpå følger retfærdigheden med vægten og styrke repræsenteret ved en søjle.

Foto: Lisbeth Norbach Jensen

Stenen under vores fødder!

Research ved tidligere menighedsrådsmedlem Bente Leed.

Der ligger en stor grå gravsten i gulvet som vi slider på, hver gang vi samles foran alteret. Under den hviler kromand Oluf Pedersen, og med stenen følger en særlig historie om familien på Køge Kro:

Oluf Pedersen giftede sig i 1638 med den daværende kromand Herman Klyes datter Catrine. Oluf overtog kroen efter sin svigerfar. Forretningen blomstrede, og Oluf havde endda råd til at give kredit til højre og venstre. Catrine døde i 1655, kun 34 år gammel efter 17 års ægteskab, men da mor til 10 børn, hvoraf de 2 døde som ganske små. Oluf begravede Catrine foran alteret i Kildebrønde Kirke, mens hans selv drev kroen videre. Året efter giftede han sig med Maren Pedersdatter. De to fik en lille datter, som kun blev omkring 1 år gammel.

Oluf selv døde i julen 1658 og både han og datteren blev begravet foran alteret i Kildebrønde ved siden af Catrine, mens Maren overtog driften af kroen.

I årene 1657-1660 rasede svenske krigene og det gik især ud over Køge Bugt-området, hvor de svenske soldater hærgede bygninger og befolkning. Køge Kro gik ikke ram forbi. Situationen var vanskelig. Efter krigen stod Maren alene med ansvaret for 8 børn og en kro, der var mere eller mindre udplyndret. Men i 1661 ansøgte hun kongen om ægteskab med en ung mand, Hans Jacobsen, fra Køge. Det blev bevillet sammen med et nyt næringsbrev til kroen, og parret blev gift i Kildebrønde Kirke 13. juni 1661. Hans Jacobsen var en snarrådig og handlekraftig mand, og netop fordi Oluf så beredvilligt havde givet kredit til kroens faste kunder mens tiderne var gode, begyndte han nu, ved rettens hjælp, at få inddrevet hver eneste daler som kromanden havde til gode.

I flere tilfælde var der tale om gæld der var næsten 20 år gammel. Så sent som i 1673 – 12 år senere, blev 6 bønder fra Hundige og Greve indstævnet for gældsposter på mellem 3 og 21 daler, så Hans Jacobsen gik grundigt til værks.

Mere end én gang har Hans og Maren sikkert tænkt på Oluf Pedersen med stor taknemmelighed, fordi hans dispositioner på den måde kom til at sikre deres velstand. I 1669 skænkede de fx en alterdug til Kildebrønde Kirke som bar Olufs og Maren's initialer, og i 1674, da alle børnene var myndige og kroen kommet på fode igen, satte de den store kostbare ligsten over Olufs grav i Kildebrønde kirke. Maren døde i 1695, og også hun ligger begravet foran altret ved siden af sin første mand.

Stenen blev restaureret af Nationalmuseet i 2014, og med lidt god vilje kan man i dag sagtens stave sig igennem teksten, som dog gengives her:

Den er over Oluf Pedersen, fordum boende i Kiøge Kro, født i 1605 i Holsten i Haderslef Huus Len i Suerup i Øsbye Sogn, gift først 1638 med Catrine Hermandsdatter Kiad i 17 år (3 Sønner og syv Døtre), dernæst 1656 med Maren Pedersdatter i 2 Aar, 9 Uger og 5 Dage (én Datter som kun blev 1 Aar og 9 Uger og hviler hos sin Fader), død i en alders 54. Aar.

An. 1674 hafuer Hans Jacobsen oc sin Hustru M.P.D. bekost denne Sten paa hans s. Formand oc deris Børn til Ære, oc tilhør H.I.S oc sine Arfvinger.

Langs kanten står et bibelcitat fra Jobs Bog kap. 19, v. 25:
*Dog ved jeg, at min løser lever, til sidst skal han stå frem på jorden.
 Når min hud er skrællet af, når mit kød er tæret bort, skal jeg skue
 Gud; ham skal jeg skue, ham og ingen anden skal mine øjne se. Mit
 indre fortæres af længsel.*

På væggen ...

På kirkeskibets sydside, overfor prædikestolen, ses en mindestavle for de faldne soldater under hhv. 3 årskrigen 1848-1851 (1. Slesvigske krig) - og fra slaget ved Dybbøl 1864 (2. Slesvigske krig). Det siges, at hvert eneste sogn i Danmark led tab under slaget på Dybbøl. Her ses navnene på de faldne sønner fra Kildebrønne Sogn.

Til venstre for mindetavlen ses et stort epitafium af sandsten sat for sognepræst Knud Erik Friederichsen Gamborg som døde i 1747. Det er udformet som en stor tavle og øverst ses den langskæggede Død bøje sig frem med et timeglas i den ene hånd og en skriftrulle (- måske et liv-regnskab) i den anden, som ville han sige til enhver af os: Husk du skal dø!

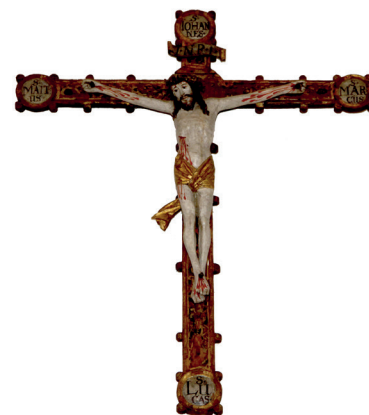
På næste side gengives teksten på tavlen:

Vær paa den fromme, giv Agt på den oprigtige. Mag. Knud Friederichsen Gamborg. Fra det første gik det ham vel til det sidste. I Kjøbenhavn blev hand født og kom i Christnes Tal 1678, i boglige Kunster opfødt og kom i Studenteris Tal 1693, Lyst til at lære self drev ham til fremmede Lande 1699, Lyst til at lære andre drog ham til Fædrene Landet 1701, Gud gjorde ham dygtig til Lærestanden og satte ham til en Hyrde for Greve og Kildebrønde Menigheder 1703, Gud gjorde ham lykkelig i Ægtestanden og satte ham til et Hoved for Mad. Karen Willadzdatter 1704. Med hende levede hand kjærlig udi 11 Aar, uden hende eenlig udi 32 Aar, hos hende nu herlig uden Tid og Aar. Hans Aar var mange, naar de betrugtes efter Tiden, 69 Aar levede hand, men endnu flere, naar de agtes efter Dyden; thi især prydede han Embedet med Lærdom, Lærdom med Gudsfrygt, Gudsfrygt med Kjærlighed. Kjærlighed viste hand megen mod alle, af alle mere mod de troende, af de troende meest mod Hustru og Børn. Af Børn saae hand med glæde 3 Sønner og 2 Døtre leve, men ikkun én Søn saae med Graad hand døde Aar 1747. Nysgjærig Vandrings mand vil du og dette viide, Hvorfor min Faders Been blev lagt på dette Sted, da tænke de dødes Ben kan ingen Vaade lide, nok vi i dette Liv skal svømme i Fortræd.

Til venstre for døren ud til våbenhuset ses en lille tavle af træ dekoreret med guld på sort baggrund: Øverst er malet Winds og Geddes adelsvåben, samt initialerne S H H W og F M G: *Anno 1686 hafver Kildebrønde Kirkis Patron, høydle oc velbaarne Frue Cancellarinde, Fru Margrethe Gedde, sl. H. Holger Winds til Harrested oc Geddisdal, ladet Kircken male under Hvelningen, sampt Altertavflen, oc Prædickestolen staffere, Gud til Ære, oc Kircken til Beprydelse, Herre jeg elsker dit Huusis Sted ... Psal. 25, V. 8.*

Sidst, men ikke mindst hænger kirkens gamle sengotiske korbuekors på væggen. Det indgik som ”topstykke” i det gitterværk af træ, som adskilte kirkeskibet fra koret i gamle dage. Ud over en form for overligger på tværs af korbuen, med korset midt på, beskriver en præsteindberetning fra 1759 gitteret som bestående af to halve tremmedøre med lås for.

Hvornår gitteret blev taget ned, ved vi ikke.

Det vi ikke kan se ...

Dengang man besluttede at udskifte kirkeskibets flade træloft med murede hvælvinger, betød det et farvel til de gamle romanske kalkmalerier over korbuen fra ca. 1175. De blev ikke fjernet, men skjult.

Går man en tur på kirkens loft, kan man stadig se resterne af de gamle malerier. Over korbuen har der sikkert været malet en domsscene, som man kender det andre steder fra; med Kristus som dommer tronende i midten, omgivet af knælende mennesker i forbøn. Det eneste der er bevaret, er imidlertid 10 knælende kvindeskikkelser med olielamper i hænderne. Fem på hver side af korbuen.

Vi genkender dem som de fem kloge og de fem mindre kloge brudepiger fra Jesu lignelse (Matt. kap. 25, 1-13). Brudepigerne har fine kroner på hovederne, deres underkjoler har stramme ærmer, og yderst bærer de kjortler med farvede kanter. De "kloge" bærer deres flammende vaseformede lamper foran sig, mens de "dumme", som har glemt at medbringe eks-

tra lampeolie, hænger med hovedet og holder lamperne med bunden i vejret.

Vi kan tydeligt se, at der også har været malet fine flerfarvede borter langs væggene.

Desværre er det ikke muligt at komme op på kirkeloftet, da tårnet er aflåst, - men det er ganske vist!

Det vi kan høre ...

Oppe i kirkens tårn hænger de to gamle klokker, som har ringet solen op og ned – og kaldt mennesker sammen til gudstjeneste igennem generationer.

På den ældste, som er mere end 500 år gammel, står:

*Til korsets lydighed iler folket når jeg ringer,
for at opfylde deres løfter og bønner til Gud.
Da Lars Nielsen og Ole Larsen var kirkeværger gjorde
Johannes Fastenowe mig i Herrens år 1515.*

Kirkens anden klokke er omstøbt flere gange, senest i 1905.
Dens oprindelige indskrift er dog bevaret og lyder:

*Ukaldet kalder jeg,
enfoldig påminder jeg,
hører I levende, Gud bør frygtes,
rejs jer I døde, verden skal dømmes.
Jeg blev omstøbt år 1668 af Mester H.M. med tilladelse af
inspektørerne Hr. Hans Plum og Hans Christoffersen,
da kirkens præst var Villads Olsen og kirkeværgerne Simon Peder-
sen og Gregers Nielsen.*

Kirkeklokker har altid båret inskriptioner.

Erling Djuraas, én af sognets tidligere præster, som i øvrigt ligger begravet udenfor kirken, til højre for kirketårnet, forfattede i 1976 de tre små indskrifter, som blev støbt ind i kirkeklokkerne i sognets nye søsterkirke i Hundige.

De lyder:

*Jeg melder over land og by, din nåde er hver morgen ny
Lad min røst dig, Gud, til ære, ud dit kald til folket bære
og Lad min stemme flittigt kalde, Herre, til dit hus os alle.*

På mange måder, ad mange veje og af mange grunde
føler vi os kaldet til kirken her på bakken.
Må du gå herfra beriget - og med Guds velsignelse.

Tak for besøget!

*Sognepræst Nynne Lange Reddersen
På vegne af Hundige-Kildebrønde Sogns Menighedsråd*

Foto: Nymne Lange Reddersen

